

Název příspěvku		WCAG 2.0 – nový pohled na přístupnost		
Stručná anotace		Příspěvek se zabývá novou metodikou přístupnosti a novými aspekty, které do této oblasti přináší		
Autor1	Příjmení	Pavlíček		
	Jméno	Radek	Radek	Radek
	Funkce	metodik projektu Blind Friendly Web		
	Organizace	TyfloCentrum Brno, o.p.s.		
	Adresa	Chaloupkova 7, Brno, 612 00		
	Telefon	549 211 049	549 211 049	549 211 049
	Akční telefon	774 715 101		
	E-mail	pavlicek@blindfriendly.cz		
Termín dodání příspěvku	6.3.2009			

Informace o autorovi

Pavlíček Radek, Mgr. (17.3.1978)

instruktor, metodik specialista využití ICT pro zrakově postižené osoby (TyfloCentrum Brno, o.p.s.)

Dosažené vzdělání: VŠ (učitelství matematika – výpočetní technika, Fakulta informatiky MU Brno)

Praxe: od roku 1998 metodik – specialista na využití ICT zrakově postiženými osobami

Publikační činnost:

- Spoluautor publikace **Přístupnost webových stránek orgánů státní správy**, vydané v rámci projektu výzkumu a vývoje „Přístupnost webových stránek orgánů státní správy“ v roce 2007 (ISBN 978-80-903786-4-3).
- spoluautor Pravidel pro tvorbu přístupného webu, vydaných v červenci 2004 Ministerstvem informatiky ČR (www.micr.cz/files/1588/BP_web.htm).
- autor Dokumentace zásad přístupnosti www stránek pro těžce zrakově postižené uživatele (Blind Friendly Web – www.blindfriendly.cz)
- Články o přístupnosti na blogu POSLEPU a v magazínu Zdroják.
- **Budou weby veřejné správy skutečně přístupné?** (Knihovna 2/2008, spoluautorka Hana Bubeníčková)
- Osvětové články v časopisech zaměřených na veřejnou správu (Veřejná správa, Obec a finance), článek „*Jsou internetové stránky vašeho úřadu přístupné nevidomým občanům? Projekt Blind Friendly Web*“ (Veřejná správa 11/2002) získal **I. místo v kategorii veřejně publikovaných písemných děl - Cena Vládního výboru pro zdravotně postižené**. (spoluautorka H. Bubeníčková)
- Osvětově - odborné články o problematice využívání ICT zrakově postiženými lidmi (PC World 1998, Computer 2001, Connect 2002, Počítač pro každého 2003/2004)

WCAG 2.0 – nový pohled na přístupnost

Mgr. Radek Pavlíček, TyfloCentrum Brno, o. p. s.

V prosinci 2008 byla vydána dlouho očekávaná verze metodiky WCAG 2.0¹ z dílny konsorcia W3C. Práce na její přípravě probíhaly 6 let, během nichž došlo k vývoji ve všech oblastech, které mají na přístupnost vliv – tvorba webu, prohlížeče, asistivní technologie, požadavky cílových skupin, atp. Stejně tak prodělala během vývoje řadu změn i samotná metodika. K metodice již existuje neoficiální český překlad, který najdete na adrese www.blindfriendly.cz/wcag20.

Abychom lépe pochopili, v čem tkví její hlavní a inovativní přínos, musíme se nejprve seznámit s tím, co vše má na přístupnost vliv.

Co vše má vliv na přístupnost?

Přístupnost je bohužel často vnímána pouze v rovině **technicko-teoretické**, tzn. jak kvalitní je kód stránky a zda web vyhovuje některé z metodik přístupnosti. Tyto aspekty jsou samozřejmě velmi důležité, ale je velkou chybou přístupnost zužovat pouze na ně. Bohužel některé subjekty, které v oblasti přístupnosti působí, tak činí. Výsledkem pak mohou být stránky sice technicky dokonalé, ale v praxi obtížně přístupné.

Neméně důležitou roli v tom, jak handicapovaný uživatel vnímá přístupnost konkrétní stránky (ve finále je to totiž on, kdo bude se stránkou za ztížených podmínek pracovat), totiž hraje

- jeho **zdravotní postižení a potřeby z něj vyplývající**: jiné požadavky na přístupnost má nevidomý, jiné slabozraký, sluchově či tělesně postižený.
- **zkušenosti s prací s webem**: čím větší zkušenosti, tím si snáze uživatel může poradit i s méně přístupnou stránkou. Na druhou stranu zkušení uživatelé mají na přístupnost větší požadavky, protože dokáží možnosti lépe zpřístupněné stránky využít.
- **zkušenosti v ovládní asistivní technologie**: čím lepší má znalosti, tím lépe může využít možnosti, které mu asistivní technologie nabízí.
- **jím používaná asistivní technologie, konfigurace a verze**: jinak *vidí* web uživatel screenreaderu JAWS, jinak uživatel screenreaderu Hal, jinak uživatel softwarové lupy ZoomText či Lunar Plus. Obecně také platí, že novější verze obsah stránky lépe zpřístupňují – tedy to, co bylo například pro verzi 9 problém, už verze 10 umí.

¹ www.w3.org/TR/WCAG20/

Pokud si vybíráte partnera pro konzultace a poradenství v oblasti přístupnosti, doporučuji vybrat si takového, který přístupnost **pojímá komplexně** a klade důraz na všechny výše zmíněné oblasti. Příkladem takového partnera mohou být třeba řešitelé projektu Blind Friendly Web².

Je velmi dobře, že si tento stav uvědomili i autoři WCAG 2.0 a že dochází k posunu k reálnějšímu vnímání přístupnosti, brání ohledu na jednotlivé (a často odlišné) potřeby a preference jednotlivých skupin handicapovaných uživatelů, progresivní vývoj v oblasti asistivních technologií, atp.

Od sice hezky znějící, ale z důvodu stávající podoby webu (interaktivní multimediální prostor) prakticky nenaplnitelné definice o tom, že přístupná webová stránka je použitelná pro každého uživatele Internetu nezávisle na jeho postižení, znalostech, schopnostech, zkušenostech či zobrazovacích možnostech se tak dostáváme blíže k realitě.

Skutečnost, že web plně vyhovuje nějaké metodice, ještě neznamená, že je přístupný, a naopak. Pokud se bavíme o přístupnosti, je třeba brát v potaz čas, rozsah webu, situaci na poli asistivních technologií a prohlížečů, zvyklosti a možnosti při tvorbě stránek, cílovou skupinu, její zvyklosti a preference. V mnoha případech také neexistuje jediné správné řešení konkrétního problému. To, jak se s výše uvedenými aspekty konkrétní metodika vypořádá, má velký vliv na její kvalitu.

WCAG 2.0

Metodika WCAG 2.0 vznikla jako reakce na dnes již v mnoha ohledech nevyhovující metodiku WCAG 1.0. Metodika je rozdělena do **4 principů** – obsah musí být **vnímatelný, ovladatelný, srozumitelný a robustní**. Každý princip je dále členěn na několik pravidel (celkem je jich 12). Každé pravidlo má několik kritérií úspěšnosti, které mají přiřazeny úrovně (A, AA, AAA) a jejich (ne)splnění lze ověřit. Počet kritérií u jednotlivých pravidel se liší, stejně tak se liší jejich úrovně. U některých pravidel jsou zastoupena kritéria úspěšnosti všech úrovní, u některých může jedna či dvě úrovně chybět. Úrovně vystihují význam jednotlivých kritérií úspěšnosti – například u předtočených audiostop má požadavek na přepis do znakového jazyka prioritu AAA, ale požadavek na vytvoření alternativy úroveň A.

K pravidlům a kritériím jsou také přiřazeny techniky – ty jsou informativní a dělí se na postačující a poradenské.

V čem ony principy spočívají?

² www.blindfriendly.cz

Vnímatelnost

- Netextovému obsahu zajistěte **textovou alternativu**.
- K audio a video obsahu zajistěte **titulky a alternativy**.
- Vytvořte **přizpůsobitelný** obsah a umožněte jeho zpracování pomocí asistivních technologií.
- Zajistěte **dostatečný kontrast**, aby věci byly snadno viditelné a slyšitelné.

Ovladatelnost

- Zajistěte, aby vše bylo **přístupné z klávesnice**.
- Poskytněte uživateli dostatek času na **přečtení a práci** s obsahem stránky.
- Nepoužívejte obsah, který může způsobit **záchvaty**.
- Pomozte uživatelům s **navigací a nalezením** obsahu.

Srozumitelnost

- Pište texty tak, aby byly **čitelné a srozumitelné**.
- Tvořte obsah tak, aby se **zobrazoval a fungoval** tak, jak uživatel předpokládá.
- Pomozte uživatelům **vyvarovat se a opravit chyby**.

Robustnost

- Zajistěte **maximální kompatibilitu** se stávajícími i budoucími technologiemi, včetně asistivních technologií.

Srovnání WCAG 1.0 a 2.0

Kompletní srovnání³ má 35 normostran a jde nad rámec tohoto příspěvku, proto se zaměřím alespoň na nejdůležitější novinky. WCAG 2.0 obsahuje 21 naprosto nových požadavků například v oblasti znakové řeči, smyslového vnímání, ovládání zvuku, ovládání webu z klávesnice a identifikaci či předcházení chybám.

V čem je WCAG 2.0 lepší?

- **Progresivní přístup k věci.** Metodika nestanovuje jasnou mez, co je přístupné a co nikoliv, důležitý je aktuální stav prohlížečů a asistivních technologií.

³ www.w3.org/WAI/WCAG20/from10/comparison

- Pravidla **odpovídají aktuálním trendům**, řada pravidel z WCAG 1.0 už je dnes naprosto neaktuálních.
- Pravidla jsou **flexibilní, přizpůsobivá a nadčasová**.
- **Měřitelnější výsledky**. U řady kritérií přibyly metriky, pomocí nichž lze snadno stanovit, zda web kritériu vyhovuje či nikoliv.
- **Nezávislost na technologii**. Metodika je napsána tak, že ji lze aplikovat na různé technologie, které se na webu dnes používají.
- **Základní věci** z hlediska přístupnosti **se nemění**. Pokud máte web bez problémů přístupný a použitelný už dnes, je velká pravděpodobnost, že úpravy kvůli souladu s WCAG 2.0 budou spíše *kosmetické*.

Závěr

Sami autoři označují WCAG 2.0 za počátek nové éry přístupnosti webu, vhodnější jak pro tvůrce obsahu, tak pro handicapované uživatele. Metodika je mnohem flexibilnější než WCAG 1.0, například striktně nezakazuje skriptování, ale naopak jej považuje za techniku ke zvýšení přístupnosti. Podobně nakládá i s dalšími požadavky, které WCAG 1.0 striktně zakazoval. Věřme tedy, že WCAG 2.0 bude pro handicapované uživatele opravdovým přínosem (zatím tomu vše nasvědčuje) a výrazně se podepíše na zvýšeném počtu přístupných webů.